ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
1968

BRNO 1970

NÁLEZY KULTURY STŘEDODUNAJSKÝCH POPELNICOVÝCH POLÍ V HABROVANECH

(okr. Vyškov)

JINDRA NEKVASIL, AÚ ČSAV Brno

Mezi střepy z různých pravěkých období, které předal Archeologickému ústavu ČSAV v Brně pan Antonín Duroň z Habrovan, se nalézají také některé z období středodunajských popelnicových polí. Naleziště pod hájovnou „Na Blatnici" se rozkládá na jihozápadním svahu údolí s potůčkem, a to těsně pod dnešní hranicí polí a lesa. Tato lokalita byla již známa Al. Procházkovi,[1] který ji označil za sídliště. Odtud také asi pocházejí další střepy, které popisuje R. Tichý[2] jako střepy z doby bronzové bez uvedení nálezových okolností.

Sesbírané střepy naznačují, že průběh osídlení na tomto místě byl stejný jako na jiných sídlištích a pohřebištích v Brněnské kotlině. Většina střepů pochází z keramiky podolského vývojového stupně, některé střepy však mohou být i starší, z velatického stupně. Část keramiky pak nese typické známky výrobků lužické kultury, a to z konečného vývojového stupně středního (slezského) období. Jsou to střepy z větších osudí s hustě provedeným vodorovným žlábkováním na hrdlech, střepy z menších kulovitých nádobek nebo osudíček s vodorovným žlábkováním výdutí a střepy ze šálků s vnitřní výzdobou sestavenou z plytkých žlábků. Všechny tyto střepy jsou na povrchu vyhlazeny a tuhovány.

Poznámky:

[1] Al. Procházka, Slavkovský okres, Vlastivěda Moravská, 28.
[2] R. Tichý, nálezová zpráva z archivu AÚ Brno, č. j. 516/55.

FUNDE DER MITTELDONAULÄNDISCHEN URNENFELDERKULTUR IN HABROVANY

(Bez. Vyškov)

Unter den Lesefunden, die man bei der oberflächlichen Untersuchung der bekannten vorgeschichtlichen Siedlung unter dem Hegerhaus „Na Blatnici"[1, 2] gewann, fanden sich Scherben der älteren „Velaticer" Phase und jüngeren „Podoler" Phase der mitteldonauländischen Urnenfelderkultur. Auch Gefäßscherben mit ausdrucksvollen Elementen der mittleren (schlesischen) Phase der Lausitzer Kultur wurden hier geborgen.

SÍDLIŠTNÍ KERAMIKA Z POČÁTKU MLADŠÍ DOBY BRONZOVÉ V RAJHRADĚ

(okr. Brno-venkov)

IVAN PEŠKAŘ, AÚ ČSAV Brno

V červenci roku 1968 se podařilo získat další střepový materiál ze sídliště velatické kultury v Rajhradě, když byla hloubením základové jámy pro podstavec sochy T. G. Masaryka před budovou školy na „Matlašce" v jižní části obce zachycena v hloubce 100—130 cm kulturní vrstva, obsahující zlomky keramiky. Dřívější nálezy dovolovaly zařazení naleziště do starší fáze velatické kultury,[1] nové přírůstky, mezi nimiž lze rozpoznat fragment velké amforovité zásobnice s plastickou, prstem důlkovanou lištou mezi tělem a nálevkovitě rozevřeným hrdlem, jehož vodorovně vyhnutý okraj je na přední straně zdoben řadou prstem vtlačovaných důlků, zbytky větších nádob se svisle prstovaným tělem, zdobeným těsně pod lehce odsazeným a mírně prohnutým hrdlem důlkováním a lalokovitým výčnělkem, horní části esovitě profilovaných hrnců s oušky klenutými od kraje k výduti, a úlomek hlazeného šálku s nálevkovitě rozevřeným hrdélkem, slabě odsazeným od nízkého spodku, ukazují, že jsou na této lokalitě zastoupeny i tvary z přechodného mohylovo-velatického horizontu.[2]

Poznámky:

[1] I. Peškař, Sídliště z období únětické a velatické kultury v Rajhradě. Přehled výzkumů 1957, Brno 1958, 39—41; týž, Nálezy ze sídliště velatické kultury v Rajhradě. Přehled výzkumů 1962, Brno 1963, 36—37; J. Říhovský, K poznání starší fáze kultury středodunajských popelnicových polí — velatické kultury. Sborník ČSSA 3, Brno 1963, 76—77, 103, obr. 8A.
[2] Srov. J. Říhovský, op. c., 66—74.

SIEDLUNGSKERAMIK VOM BEGINN DER JÜNGEREN BRONZEZEIT AUS RAJHRAD

(Bez. Brno-Land)

In der Nähe der Rajhrader Schule, wo man schon vor Jahren eine Siedlung der älteren Phase der Velaticer Kultur[1] entdeckte, hob man 1968 aus einer Kulturschicht Keramikscherben, die dem Übergangshorizont der Hügelgräberkultur zur Velaticer Kultur[2] zuzuweisen sind.

DIE VELATICER SIEDLUNG VON LOVČIČKY

(Bez. Vyškov)

JIŘÍ ŘÍHOVSKÝ, AÚ ČSAV Brno

Tab 15—16

In der Velaticer Siedlung von Lovčičky setzten wir die Flächenabdeckung 1968 in zwei Etappen fort. Wir untersuchten südlich des großen Hallenbaus E eine Fläche von 2000 m². 304 Pfostenlöcher und 63 Gruben legten wir in diesem Raum frei. Neben 58 Velaticer Gruben fanden sich 3 äneolithische und 2 Aunjetitzer Gruben. Insgesamt konnten auf der bisher untersuchten Fläche 868 Pfostenlöcher und 255 Gruben festgestellt werden. Da bei den Ausgrabungen dieses Jahres nur 2 Aunjetitzer Gruben zutage kamen, ist mit einer älterbronzezeitlichen Besiedlung nur am Südostrand der Velaticer Siedlung (ausgegraben 1967) zu rechnen. Im ganzen bisher erforschten Raum streuen vereinzelte äneolithische Gruben.

In zumeist regelmäßigen größeren und kleineren Gruben von kreisrundem Grundriß, konischen Wänden und enger Öffnung oben erkannte man wiederum vor allem Vorratskeller mit ebener oder leicht eingetiefter schüsselförmiger Sohle.

Die Pfostenbauten häuften sich in der südlichen Hälfte der erschlossenen Fläche und bildeten einen weiteren Teil des Kreises oder Ovals, in dem sich die kleinen Bauten um den freien Platz mit dem großen Hallenbau inmitten gruppierten. Die 1968 ausgegrabene Häusergruppe war von dem freien Platz durch einen nicht überall gleichbreiten dunkelbraunen Streifen getrennt, der sich im hellen Lößboden deutlich abhob und in 10—30 cm Tiefe herabreicht. Das reichliche Vorkommen von Zitwer insbesondere dort, wo Streifen und Lößboden zusammentreffen, spricht für die stärkere Einwirkung von Wasser an diesem Ort. Da aber der Verlauf des Streifens und die Schichtlinie im Bereich der untersuchten Fläche nahezu übereinstimmen, ist eine Wasserrinne kaum anzunehmen, man möchte eher an eine Art Kommunikation denken, die auch die Häuserreihe offenbar berücksichtigt.

Die 1968 ermittelten Pfostenlöcher ergaben 11 Hausgrundrisse; der zwölfte Grundriß war an drei Seiten von Fundamentgräbchen begrenzt. Fünf Haustypen konnten auf der untersuchten Fläche festgestellt werden:

1. Am häufigsten ist wie auch sonst in der Siedlung die Gruppe kleiner Rechteckhäuser vertreten, deren Grundriß durch je zwei Reihen von drei, ausnahmsweise auch von vier Pfostenlöchern in größeren Abständen voneinander belegt ist. In der letzten Grabungskampagne wurden sechs solcher Häuser ermittelt; drei nahmen eine Fläche von 2,5 × 3,5 m ein, zwei etwa eine Fläche von 4 × 7 m, und ein Haus zeigt einen quadratischen Grundriß von 4,3 m Seitenlänge. Wir kennen nun 15 Häuser dieses Typus auf der Fundstelle.
2. Auch die Zahl der größeren Häuser, deren Wände je drei Pfosten bilden und deren Dach von einem Firstträger gestützt wurde, wie das Pfostenloch inmitten des Grundrisses beweist, stieg von drei auf fünf. Der Grundriß des einen Hauses ist quadratisch und von 5 m Seitenlänge, der Grundriß des zweiten Hauses konnte nicht genau festgestellt werden.
3. Einen neuen Typus, dem wir bisher in Lovčičky nicht begegneten, stellen die beiden großen Rechteckbauten von 7,5 × 9,5 m Grundfläche dar. Da sich ihre Grundrisse nahezu vollkommen decken, haben wir es eigentlich mit zwei Bauphasen eines Objekts zu tun. Die Längswände bestehen aus fünf in regelmäßigen größeren Entfernungen voneinander gesetzten Pfosten, die Stirnwände in einem Falle aus drei, im zweiten Falle auch aus fünf Pfosten. Im Bereich der Längsachse im Inneren der Objekte trugen zwei Firstträger das Satteldach. Da weder beim ersten, noch beim zweiten Bau die Firstträger mit den mittleren Pfosten der Stirnseiten eine gerade Linie bilden, könnte man bei der Rekonstruktion des Objekts auch an ein Walmdach denken. Auch die Lage der Firstträger würde dem nicht widersprechen.
4. Das letzte Pfostenobjekt war vermutlich kein Haus. Zwei Reihen kleiner Pfostenlöcher (je sieben) begrenzen einen Raum von 5,5 × 11,5 m Ausmaß. An den Schmalseiten gibt es keine

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1968

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor: Prof. dr. Josef Poulík, DrSc.
Redaktoři: Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský
Překlady: Helena Plátková
Na titulní obálce: Bronzový terč ze slovanského hradiska v Mikulčicích
Tiskem: Grafia, n. p., Brno, provozovna 04, Gottwaldova 21
Vydáno jako rukopis — 450 kusů — neprodejné.